

Т. В. Литньова

кандидат педагогічних наук,

доцент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

РОЛЬ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ В СУЧАСНІЙ ІНШОМОВНІЙ ОСВІТІ

Зміцнення міжнародних зв'язків України, вихід її у європейський та світовий простір, нові політичні, соціально-економічні і культурні реалії, а також врахування Рекомендацій Ради Європи з мовної освіти зумовили суттєві зміни в галузі викладання іноземних мов, статус яких у нашій країні постійно зростає.

Іноземна мова виступає нині важливим засобом не тільки міжособистісної комунікації, а й (що не менш важливо) міжкультурного спілкування. Вона сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, забезпечує такий рівень їхнього культурного розвитку, який дозволяє вільно і комфортно почуватись у країні, мова якої вивчається. У зв'язку з цим стає актуальною позиція, за якої здатність зрозуміти представника іншої культури залежить не тільки від коректного використання мовних одиниць, але й від особливих умінь зрозуміти норми його культури, у тому числі мовленнєвої поведінки у різноманітних ситуаціях спілкування.

У центрі сучасного процесу викладання іноземних мов має стояти підготовка студентів до здійснення в реальних життєвих умовах міжкультурного іншомовного спілкування. Показником сформованості здатності студента ефективно діяти в міжкультурній комунікації є комунікативна компетентність, яка включає в себе мовні та мовленнєві, соціокультурні та соціолінгвістичні, дискурсивні та стратегічні компетенції.

Конкретизуємо поняття стратегічної компетентності. На сучасному етапі розробки теорії комунікативної компетентності це поняття розвивається у двох напрямках: як комунікативні стратегії та як навчальні стратегії. У Загальноєвропейських Рекомендаціях з мовної освіти головна увага спрямована на комунікативні стратегії, що розглядаються як спосіб виконання

комунікативних завдань [1]. Оволодіння певними комунікативними стратегіями дозволяє студентам успішно здійснювати різні види комунікативної мовленнєвої діяльності: сприймання (рецептивні стратегії), продукування (продуктивні стратегії), інтеракцію (інтерактивні стратегії), медіацію (посередницькі стратегії), а отже, створює умови для опанування іноземною мовою як засобом міжкультурного спілкування. Крім того, в контексті сучасного підходу до мовної освіти вибір стратегії, на думку О. Є. Місечко, залежить не лише від виду комунікативної мовленнєвої діяльності, а й від "етапів, за якими будується будь-яка діяльність: планування, виконання, оцінювання результату, корекція" [2, с. 175].

Серед кількох запропонованих у західній літературі класифікацій навчальних стратегій (Rubin, 1987; Wenden, 1987; O'Malley & Chamot, 1990; Stern, 1992; Gu, 1996) сучасні дослідники більше схиляються до класифікації Oxford (1990), у якій виділяються дві групи: прямі навчальні стратегії та непрямі [2]. До прямих навчальних стратегій належать: 1) стратегії запам'ятовування (утворення асоціативних зв'язків, опора на візуальний та звуковий образи, повторення, застосування фізичних дій, віднаходження в пам'яті необхідної інформації); 2) пізнавальні стратегії (практика, рецепція та продукування, аналіз, конструювання тощо); 3) компенсаторні стратегії (використання здогадки, подолання утруднень в усному та письмовому мовленні).

До складу непрямих навчальних стратегій включаються: 1) метакогнітивні стратегії (визначення мети навчання, організація і планування свого навчального процесу, самооцінка); 2) емоційні стратегії (зниження рівня стурбованості, підвищення власної мотивації, володіння емоціями); 3) соціальні стратегії (емпатія, кооперація, розпитування тощо) [3].

Як бачимо, навчальні стратегії виділяються в окремий напрям дослідження, що засвідчує важливість свідомого ставлення студентів до навчального процесу і своїх навчальних дій.

Таким чином, суттєвим у контексті формування стратегічної компетентності студентів є необхідність розвитку як комунікативних, так і навчальних стратегій задля успішного вирішення комунікативних завдань.

Важливо формувати не лише уміння вибирати ефективні стратегії для розв'язання комунікативних завдань, а й уміння самотійно здобувати та використовувати знання, планувати навчальний процес і оцінювати свої знання.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання / наук. ред. укр. видання д-р пед. наук, проф. С. Ю. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
2. Мисечко О. Є. Поняття стратегічної компетенції у змісті сучасної професійної підготовки вчителя іноземної мови у ВНЗ / О. Є. Мисечко // Вісник Житомирського державного університету. – 2004. – Вип. 19. – С. 174–178.
3. Oxford R. L. Language Learning Strategies. – What every teacher should know. – New York : Newbury House Publishers, 1990. – 192 p.